

Les 48 – Antwoorden

Opdracht 1: De vervoeging van het werkwoord Vermenigvuldigen, הַכְפִּיל {hichpil} [hif'il].

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	מִכְפִּיל machpil	הִכְפַּלְתִּי hichpalti	אֶכְפִּיל achpil	אֲנִי
Ik (v)	מִכְפִּילָה machpiláh	הִכְפַּלְתִּי hichpalti	אֶכְפִּיל achpil	אֲנִי
Jij (m)	מִכְפִּיל machpil	הִכְפַּלְתָּ hichpaltá	תִּכְפִּיל tachpil	אַתָּה
Jij (v)	מִכְפִּילָה machpiláh	הִכְפַּלְתָּ hichpalt	תִּכְפִּילִי tachpili	אַתָּה
Hij	מִכְפִּיל machpil	הִכְפִּיל hichpil	יִכְפִּיל yachpil	הוּא
Zij	מִכְפִּילָה machpiláh	הִכְפִּילָה hichpiláh	תִּכְפִּיל tachpil	הִיא
Wij (m)	מִכְפִּילִים machpilim	הִכְפַּלְנוּ hichpalnoe	נִכְפִּיל nachpil	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	מִכְפִּילוֹת machpilot	הִכְפַּלְנוּ hichpalnoe	נִכְפִּיל nachpil	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	מִכְפִּילִים machpilim	הִכְפַּלְתֶּם hichpaltèm	תִּכְפִּילוּ tachpiloe	אַתֶּם
Jullie (v)	מִכְפִּילוֹת machpilot	הִכְפַּלְתֶּן hichpaltèn	תִּכְפִּילוּ tachpiloe	אַתֶּן
Zij (m)	מִכְפִּילִים machpilim	הִכְפִּילוּ hichpiloe	יִכְפִּילוּ yachpiloe	הֵם
Zij (v)	מִכְפִּילוֹת machpilot	הִכְפִּילוּ hichpiloe	יִכְפִּילוּ yachpiloe	הֵן

Geb. wijs: m: הַכְפִּיל hachpel, v: הַכְפִּילִי hachpili, mv: הַכְפִּילוּ hachpiloe, inf.: לְהַכְפִּיל l^ehachpil

Opdracht 2: 'Lezen zonder puntjes', plaats de puntjes, geef de uitspraak en de vertaling
 אֲנִי בְּבַיִת הַחֲמִישִׁי בְּרוֹבַע ^ani b^evet hachamisji barova Ik [ben] in het vijfde huis in de stadswijk
 בַּיִת {bayit} *krijgt hier de constructvorm* בֵּית {beth} *omdat het wordt bepaald door 'vijfde', les 38.*
 יַעֲקֹב וְאִשְׁתּוֹ הָרְבִיעִית ya^aqov w^eisjto hare^vi'it Jakob en zijn vierde vrouw
 לְהַכְפִּיל שְׁתֵּים עָשָׂרָה כָּפוּל שְׁלוֹשׁ l^ehachpil sj^etem èsreh káfoel sjálosj

שְׁלִישׁ לְחֶלֶק לְרְבִיעִית sj ^e lisj l ^e chaleq lirvi'it*	Vermenigvuldig twaalf maal drie
Driekwart sj ^e losjáh r ^e vi'im	Een-derde delen door een-vierde
Vijf twaalvde ch ^a misjáh ch ^e lq ^e sj ^e nem ásár (m)	
חֲמִשָּׁה חֲלָקֵי שְׁנַיִם עָשָׂר ch ^a mesj ch ^e lq ^e sj ^e tem èsreh (v)	
חֲמִשָּׁה חֲלָקֵי שְׁתֵּים עָשָׂר ch ^a mesj ch ^e lq ^e sj ^e tem èsreh (v)	
Achtenveertig procent houdt van bruin brood arbá'im oesjmonèh áchoez ohev lèchèm sjáchor	אַרְבָּעִים וְשָׁמוֹנֶה אַחוּז אוֹהֵב לֶחֶם בְּרוּר

* Zie les 05, Klankwetten, Klinkerwetten 5.

Les 49 – Judaïca 11 – Torah, de Tien Geboden

In les 45, over Sjavoe'ot of het Wekenfeest, leerden we dat dit het feest is van de wetgeving, het ontvangen van de Torah, Gods leefregels. De kern daarvan wordt gevormd door de Tien Geboden of Tien Woorden, die Mozes van God meekreeg van de berg Sinaï. Bij de opdrachten mag u er een deel van vertalen. Daar hebben we deze woorden bij nodig:

אִמָּה ^a máh (v)	Vrouwelijke bediende, slavin; concubine (<i>verouderd</i>)
אִמָּת ^a mát	is de constructvorm hiervan, 'slavin van'
אֲשֶׁר ^a sjèr (vw)	Die, dat, welke
אִשָּׁת esjèt (v)	Vrouw van ... (<i>construct van אִשָּׁה isjáh Vrouw</i>)
גָּנַב gánav [pa'al]	Stelen
זָכַר záchar [pa'al]	Zich herinneren, onthouden, gedenken
חָמַד chámad [pa'al]	Begeren
חָמַר, חָמוֹר ch ^a mor (m)	Ezel
יַעֲקֹב ja ^a qov	Jakob
כִּבֵּד, כִּבְדָּה kibed [pi'el]	Eren, onthalen; schoonmaken, uitvegen (<i>raadpleeg les 35</i>)
מִוֶּרְשָׁה morásjáh (v)	Erfdeel, (geestelijke) erfenis
נָאַף ná'af [pa'al]	Echtbreken, ontucht plegen
עֵד ed (m)	Getuige
עָנָה ánáh [pa'al]	(Be)antwoorden, reageren (<i>vervoeging: raadpleeg les 44</i>)
צִוָּה, צִוּוּהָ tziwwáh [pi'el]	Opdragen, bevelen; nalaten

קדש, קידש	qiddesj [pi'el]	Heiligen. לקדש infinitief (zie opdracht bij deze les)
קהילה, קהילה	q ^e hilláh (v)	Gemeente, gemeenschap (In het Jiddisch verbasterd tot 'kille')
רע	re'a (m)	Makker, medemens, naaste
רצח	rátzach [pa'al]	Vermoorden, (vervoeging: raadpleeg les 37)
שור	sjor (m!)	Os שוורים sjwárim
שקר	sjèqer (m)	Leugen, valsheid, onwaarheid שקרים sj ^e qárim

Fraai versierde afbeelding van de לוחות הברית {loechot hab^erit} Tafels van het Verbond, de Wet, in 1768 vervaardigd op perkament door de productieve Amsterdamse schrijver Jekuthiël Sofer. Het origineel vindt u in de Portugese Synagoge in Amsterdam.

Opdracht 1: Geef de uitspraak en vertaal de verzen 8, 12a en 13 t/m 17 van Exodus 20

א וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֹר	1 Toen sprak God al deze woorden:
ב אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:	2 Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft.
ג לֹא-יְהִיֶּה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, עַל-פְּנֵי	3 U zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.
ד לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל, וְכָל-תְּמוּנָה, אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת--וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם, מִתַּחַת לָאָרֶץ.	4 U zult voor uzelf geen beeld maken, geen enkele afbeelding van wat boven in de hemel, of beneden op de aarde of in het water onder de aarde is.
ה לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם, וְלֹא תַעֲבֹדֵם: כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֵל קַנָּא--פֶּקֶד עֹון אֲבֹת עַל-בְּנִים עַל-שְׁלֹשִׁים וְעַל-רִבְעִים, לְשֹׂאֵי	5 U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen, want Ik, de HEERE, uw God, ben een na-ijverig God, Die de misdaad van de vaders vergeldt aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht van hen die Mij haten,
ו וְעָשָׂה חֶסֶד, לְאֲלֹפִים--לֹא-הֲבִי, וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי	6 maar Die barmhartigheid doet aan duizenden van hen die Mij liefhebben en Mijn geboden in acht nemen.
ז לֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁם-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְשׁוֹא: כִּי לֹא יִנְקָה יְהוָה, אֶת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שְׁמוֹ לְשׁוֹא	7 U zult de Naam van de HEERE, uw God, niet ijdel gebruiken, want de HEERE zal niet voor onschuldig houden wie Zijn Naam ijdel gebruikt.
ח זָכוֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַדְּשׁוֹ	8
ט שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלַאכְתֶּךָ	9 Zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen,
י וַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי--שַׁבָּת, לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא-תַעֲשֶׂה כָּל-מְלָאכָה אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ, עַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ וּבְהֵמָתֶךָ, וְגֹרְךָ, אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ	10 maar de zevende dag is de sabbat van de HEERE, uw God. Dan zult u geen enkel werk doen, u, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw slaaf, noch uw slavin, noch uw vee, noch uw vreemdeling die binnen uw poorten is.
יא כִּי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ, אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם, וַיִּנַּח, בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי; עַל-כֵּן, בֵּרַךְ יְהוָה אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת--וַיְקַדְּשֵׁהוּ	11 Want in zes dagen heeft de HEERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee, en al wat erin is, en Hij rustte op de zevende dag. Daarom zegende de HEERE de sabbatdag, en heiligde die.
יב יֵאָמֶר אֶת-אֲבִיךָ, וְאֶת-אִמְךָ, לְמַעַן, יֵאָרְכוּ יָמֶיךָ--עַל הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ	12 opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de HEERE, uw God, u geeft.
יג לֹא תִרְצַח	13
יד לֹא תִנְאָף;	14
טו לֹא תִגְנוֹב,	15

לא-תענה ברעך עד שקר	16
יג לא תחמד, בית רעך לא-תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחסרו, וכל, אשר לרעך	17

We zien dat de nummering van de verzen in de Hebreeuwse Bijbel (met letters aangegeven) niet overeen komt met die in de Nederlandse Bijbel (HSV vertaling).
Merk op, dat in dit oude Hebreeuws veelal de bezitsuitgangen, vermeld in les 34, worden toegepast, waar het moderne Hebreeuws meestal het woord שָׁלֵל gebruikt.

Opdracht 2: Probeer in de overige tekst woorden te herkennen.

Opdracht 3: Welke werkwoordsvormen (tijd, persoon) zijn in de vertaalde verzen gebruikt?

Opdracht 4: Vervoeg het werkwoord Heiligen, קִדַּשׁ, קִדְשׁ {qiddesj} [pi'el].

Controleer jezelf met de website conjugator.reverso.net/conjugation-hebrew.html

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)				אֲנִי
Ik (v)			אֶקְדַּשׁ ^a qaddesj	אֲנִי
Jij (m)				אַתָּה
Jij (v)		קִדַּשְׁתָּ qiddasjt		אַתְּ
Hij				הוא
Zij				היא
Wij (m)				אֲנַחְנוּ
Wij (v)				אֲנַחְנוּ
Jullie (m)				אַתֶּם
Jullie (v)				אַתֶּן
Zij (m)	מְקַדְּשִׁים m ^e qadsjim			הֵם
Zij (v)				הֵן

Geb. wijs: m:,v:, mv:, infinitief: לְקַדְּשׁ ^eqaddesj

Opdracht 5: Beluister het liedje Torah tziwah lanoe mosjeh, geef de uitspraak en de vertaling:
www.youtube.com/watch?v=FAZZKhQXzwU of www.youtube.com/watch?v=6zVsIIHwxpl

תורה צוה לנו משה

מורשה קהלת יעקב

Bronnen: www.mechon-mamre.org; HSV; youtube.com; nl.wikipedia.org; www.hebrewatmilah.org; millon.